

16.11.2022

Ärende/11

§ 278

Ombildning av Helsingfors stads konstmuseum till stiftelse

HEL 2021-012568 T 00 00 00

Beslut

Stadsfullmäktige godkände att stadens konstmuseums verksamhet och personal överförs till Stiftelsen HAM Helsingfors konstmuseum från och med 1.1.2023.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Maria Nyfors, stadssekreterare, telefon: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi
Atte Malmström, koncernstyrningschef, telefon: 310 25472
atte.malmstrom(a)hel.fi
Riina Kopola, specialplanerare, telefon: 310 28256
riina.kopola(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Luovutussopimus
- 2 Siirtomuistio henkilöstön siirtymisestä
- 3 Siirtoneuvottelujen pöytäkirja
- 4 Kaupungin henkilöstötoimikunnan pöytäkirja
- 5 Sopimus kaupungin taidekokoelman tallettamisesta
- 6 HAM Helsingin taidemuseosäätiön omistajastrategialuonnos
- 7 HAM Helsingin taidemuseosäätiön tulos-, tase- ja kassavirtalaskelma
- 8 HAM Helsingin taidemuseosäätiön toimintasuunnitelma 2023-2025

Sökande av ändring

Kommunalbesvär, fullmäktige

Utdrag

Utdrag
Stiftelsen HAM Helsingfors
konstmuseum sr

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Beredning av ombildningen till stiftelse, tidigare beslut och befogenheter

Stadens konstmuseum HAM är för tillfället en del av kultur- och fritidssektorns helhetsutbud av kulturtjänster. Man har sedan hösten 2018 förberett att ombilda det till stiftelse. Stadsstyrelsen har 13.12.2021 § 942 beslutat att bilda Stiftelsen HAM Helsingfors konstmuseum och koncernsektionen har 14.2.2022 § 14 utnämnt en styrelse för dess beredningsskede. Kanslichefen har dessutom 2.3.2022 § 59 utnämnt en styrgrupp för beredningsskedet.

Ombildningen till stiftelse har beretts i två skeden så, att stiftelsen i det första skedet bildades med ett litet kapital, utan att man ännu tog ställning till överföring av HAM:s verksamhet, egendom eller personal. Inom ramen för stiftelsen har man bland annat utrett vilken verkan ombildningen till stiftelse har på mervärdesskatter och statsandelar och huruvida man eventuellt ska starta ett aktiebolag för en del av konstmuseets verksamhet. Nu i det andra skedet fattar man beslut som gäller överförandet av HAM:s verksamhet och personal till stiftelsen. Detta omfattar bland annat beslut om personal- och egendomsöverföringar samt om stiftelsens kapitalisering och ekonomiska modell.

Enligt 7 kap. 1 § 1 punkten i förvaltningsstadgan beslutar stadsfullmäktige om viktiga och ekonomiskt vittgående principer för organiseringen av stadens förvaltning. Med detta beslut godkänner stadsfullmäktige att HAM:s verksamhet och personal i form av verksamhetsöverlåtelse flyttas till stiftelsen. Om det institutionella understöd som beviljas stiftelsen fattas årligen ett beslut i samband med budgeten. De ändringar i förvaltningsstadgan som är nödvändiga på grund av ombildningen till stiftelse tas till fullmäktige för beslut som ett separat ärende. Den kapitalisering på två miljoner euro som nämns nedan görs genom stadsstyrelsens beslut efter att fullmäktige har godkänt ombildningen till stiftelse och budgeten för 2023.

Operativa motiveringar för stiftelseformen

HAM:s kärnuppgift är att upprätthålla, utöka och visa stadens egen konstsamling. Till den på nationell nivå betydelsefulla samlingen hör ungefär 10 000 konstverk, av vilka största delen är utställda i offentliga stadsrum och stadens fastigheter. Genom att sköta och utöka samlingarna främjar HAM bevarandet av konstverken för kommande generationer.

HAM:s verksamhet stärker stadsstrategins mål om Helsingfors som en internationellt attraktiv stad genom att erbjuda enkelt tillgängliga utställningar och evenemang av toppkvalitet. HAM når nya publikskikt och är ett av de populäraste konstmuseerna i Finland. Genom HAM:s publikarbete görs bildkonsten på olika sätt lättare tillgänglig. Genom bildkons-

tens innehåll och diversifierade perspektiv främjas bildning, välmående, jämlikhet och demokrati. En ny verksamhetsform är den för alla öppna bildkonstutställningen Helsingforsbiennalen, som under den nuvarande strategiperioden arrangeras åren 2023 och 2025. Den är nära kopplad till HAM:s offentliga konst samt utställnings- och samlingsverksamhet.

HAM är en expertorganisation för bildkonst. Det verkar i nära samarbete med inhemska och internationella konstaktörer. HAM fungerar som expert vid stadens bildkonstprojekt, exempelvis de konstverksprojekt som förverkligas enligt procentprincipen. Genom undervisnings- och kulturministeriets beslut sköter HAM i egenskap av konstmuseum uppgiften som regionalt ansvarsmuseum i Nyland. I denna uppgift utvecklar det Nylands konstmuseiverksamhet i växelverkan och samarbete med konstmuseerna i regionen.

HAM har två verksamhetsställen, lokalerna för utställnings- och publikarbete i Tennispalatset samt ett gemensamt samlingscenter i Vanda, som det delar med Helsingfors stadsmuseum. Man planerar att tills vidare fortsätta verksamheten i de nuvarande verksamhetslokalerna.

Det föreslås att HAM:s ovannämnda verksamhet och personalen i sin helhet överförs till Stiftelsen HAM Helsingfors konstmuseum enligt principen om verksamhetsöverlåtelse. Stiftelsen är registrerad 11.3.2022. Enligt stiftelsens regler är dess syfte att som en del av Helsingfors stadskoncern driva HAM, att främja och stöda bildkonst och bekantgörande av sådan samt att ta hand om stadens konstmuseumstjänster och konstsamling och att utöva annan konstmuseiverksamhet.

Konstsamlingen förblir trots det i stadens ägo och stiftelsen förvaltar den med ett separat avtal. Investeringar i sammanhang med konstsamlingen görs även i fortsättningen med kultur- och fritidssektorns anslag. Stiftelsen utökar samlingarna genom att ge staden förslag på konstverk som kan anskaffas till samlingarna eller tas emot som donationer eller på grundval av testamenten.

Syftet med ombildningen till stiftelse är att säkra HAM:s verksamhetsförutsättningar långt in i framtiden samt att förbättra verksamhetens verkningsfullhet. Stiftelsemodellen förbättrar HAM:s möjligheter att producera moderna, intressanta och konstnärligt högklassiga konstmuseumstjänster för stadens innevånare. Ombildningen till stiftelse möjliggör en långsiktig planering av HAM:s ekonomi och en ökning av andelen egenfinansiering, utvecklingen av marknadsföringskommunikationen till en fast del av konstmuseets verksamhet, stöd av stiftelsens styrelse för konstmuseumsdirektören samt bättre möjligheter att utveckla ledarskapsmodellen.

En självständig förvaltning i stiftelseform möjliggör för det första planering på lång sikt, eftersom planeringen av ekonomin inte är bunden till enskilda räkenskapsperioder, och för det andra en mer dynamisk pris-sättning av tjänsterna och utveckling av affärsfunktionerna. Målet är att utveckla ett mångsidigt företagssamarbete samt partnerskap exempelvis med stiftelser som äger privata samlingar och med privatpersoner. Partnerskap med privata samlingar skulle öka det mångsidiga utbudet av bildkonst i Helsingfors. Det blir möjligt att sälja HAM:s tjänster till samarbetspartner och partnerskap kan skapas flexibla, exempelvis i samband med olika evenemang. Stiftelsen har senare även möjlighet att starta verksamhet i bolagsform, exempelvis för museibutikens del.

För konstmuseet är det viktigt att få egna kommunikations-, marknadsförings- och försäljningstjänster, så att resurserna flexibelt kan allokeras till Helsingforsbiennalen och till att öka volymen på stora utställningsproduktioner, bilda nya partnerskap och stärka företagssamarbetet. Genom en unik marknadsföring är det möjligt att göra HAM mer känt och öka dess attraktivitet som samarbetspartner. Stiftelsemodellen stärker HAM:s möjligheter att utveckla ett förhållande med sin publik och att producera ett internationellt betydande och intressant programutbud.

Stiftelsemodellen är allmän i museiverksamheten och fungerar väl i andra finländska städer. Av de konstmuseer som verkar i huvudstadsregionen är en stor del i stiftelseform, de största av dem Finlands nationalgalleri (Ateneum, Kiasma, Konstmuseet Sinebrychoff) och EMMA. Många inhemska museer har framgångsrikt förnyat sin verksamhet, och verksamhetsmiljön är för tillfället mycket annorlunda än när HAM startade sin verksamhet i Tennispalatset år 1999. Klienterna har högre förväntningar på museiverksamhet och kulturtjänster än tidigare.

Den viktigaste fördel som stiftelsemodellen ger konstmuseiverksamheten är att verksamheten och ekonomin kan planeras långsiktigt med en tidshorisont på flera år. Hanteringen av intäkter och utgifter över flera år gör det möjligt att binda sig till stora och publiklockande internationella utställningar flera år på förhand. Internationell utställningsverksamhet görs ofta med ett tidsspänn på flera år. Till konstutställningsverksamheten hör att man tar hanterbara och noggrant utvärderade risker gällande innehåll och ekonomi. Konstmuseets uppgift är att även ställa ut innehåll som publiken inte känner till från tidigare. Som en följd av ekonomisk framgång skulle HAM kunna använda huvuddelen av sitt resultat för att utveckla sin egen verksamhet eller för att producera större produktioner. Stiftelsemodellen skulle öka HAM:s ansvar att ekonomiskt jämna ut verkningarna av utställningar som lyckas bättre och sämre. Stiftelsen skulle också ha ett större ansvar än nu att vid behov anpassa sin ekonomi till de risker som har tagits i verksamheten.

Mångårig ekonomisk planering främjar en fungerande riskhantering och ansvarsfull ekonomiförvaltning.

Verksamhetsmodellen med en stiftelse som hör till stadskoncernen är väletablerad och det finns en robust praxis för hur den styrs. Fördelarna med stiftelsemodellen är en beslutsfattandeprocess med få steg och att styrelsearbetet stöder ledningen av konstmuseet. Staden utnämner stiftelsens styrelse, vars uppgift är att verka till stiftelsens fördel. Till styrelsen kan man utnämna förtroendevalda, tjänsteinnehavare samt experter exempelvis från kultur- och konstmuseibranschen. Styrelsens kompetenskrav skrivs in i ägarstrategin. Styrelsen styr den operativa verksamheten och stöder konstmuseet ledning, varvid beslutsfattandet är nära stiftelsens verksamhet. Styrelsens centrala uppgifter övervakning av stiftelsens verksamhet samt riskhantering och dess medlemmar ansvarar för stiftelsens ekonomi. Enligt stiftelsens regler är det också möjligt att grunda en separat delegation.

Även som stiftelse förblir HAM en del av stadskoncernen och dess starka Helsingforsidentitet bevaras. Konstsamlingen förblir stadens egendom och HAM skulle även i fortsättningen vara Helsingforsbornas eget konstmuseum. Inom HAM finns internationellt unik och uppskattad kompetens exempelvis gällande innehåll och produktion av offentlig konst, stora internationella utställningar samt Helsingforsbiennalen. HAM stärker bildkonstens ställning i Helsingfors samt den internationella kunskapen om finländsk bildkonst. Ett nära samarbete med stadens övriga organisation är också en förutsättning för att konstmuseet i stiftelseform ska bli framgångsrikt. Samarbetet fortsätter exempelvis med kultur- och fritidssektorn och stadsmiljösektorn bl.a. vid verkställandet av Helsingforsbiennalen och i projekt som handlar om offentlig konst och kulturvälmående.

Avtalet om överlåtande av verksamheten och personalens ställning

För överföringen av HAM:s verksamhet till stiftelsen har man gjort upp ett avtal där egendomen som staden överlåter till stiftelsen specificeras. Avtalet finns i bilaga 1. Överföringen av personalen sker i enlighet med principerna för verksamhetsöverlåtelse. Vid verksamhetsöverlåtelse överförs personalen som så kallade gamla arbetstagare, varvid rättigheterna och skyldigheterna som gäller för tjänsteförhållandet också överförs.

När ombildningen till stiftelse beretts har man hört personalen i enlighet med samsarbetspraxisen. Under våren 2022 har det inom kultur- och fritidssektorn ordnats arbetsgemenskapssamtal och personliga samsarbetsförhandlingar både med HAM:s hela personal och i sektorns förvaltning.

16.11.2022

I överföringspromemorian i bilaga 2 har principerna som gäller för personalens överföring definierats. I bilaga 3 finns protokollet från den gemensamma förhandlingen angående överföring av personal och i bilaga 4 protokollet från stadens personalnämnd, där omvandlingen till stiftelse behandlades 12.5.2022.

Verksamhetsöverlåtelsen berör sammanlagt 56 anställda med arbetsavtal och två tjänsteinnehavare. Till stiftelsen tjänst övergår förutom HAM:s personal en person från kultur- och fritidssektorns förvaltning, en person från kommunikations- och marknadsföringstjänsterna samt en person och en vakans som blir ledig på grund av pensionering från förvaltningstjänsterna till stiftelsens tjänst. Överföringen av visstidsanställda ordnas enligt situationen vid tidpunkten för överföringen. Vid överlåtelse tidpunkten överförs personerna till sina tidigare uppgifter eller motsvarande uppgifter på samma nivå.

De ekonomiska effekterna av ombildningen till stiftelse

Stiftelsens uppskattade årliga bidragsbehov

I stadens budget är HAM för tillfället en del av budgetpunkten kultur och fritid (4 10 01). I och med omvandlingen till stiftelse blir HAM en av stadens dottersammanslutningar och finansieras från budgetpunkten institutionella understöd för kultur (4 10 02).

Om fullmäktige godkänner att HAM omvandlas till en stiftelse, kommer stiftelsen årligen att ansöka om bidrag för instans från staden. Kultur- och fritidssektorn bereder tillsammans med stiftelsen ett förslag om bidraget och fullmäktige fattar årligen beslut om bidragets storlek som en del av stadens budget.

HAM:s utgifter som en del av kultur- och fritidssektorn var år 2022 7,4 miljoner euro. När statsandelen som HAM erhåller och intäkterna från den egna verksamheten (sammanlagt 2,5 miljoner) dras av från utgifterna, var HAM:s resultat effekt 2022 4,9 miljoner euro.

HAM:s omvandling till stiftelse höjer stadens årliga utgifter med sammanlagt ungefär en miljon euro. De höjda utgifterna beror på mervärdesskatten (800 000 euro), vilket behandlas närmare i följande stycke, samt tilläggskostnader för förvaltning och verksamhet (sammanlagt 200 000 euro).

För att stiftelsen ska kunna upprätthålla den tidigare nivån på tjänsterna och täcka tilläggskostnaderna som omvandlingen till stiftelsen ger upphov till, uppskattar man att den behöver ett bidrag för instans på ca 5,9 miljoner euro per år från staden. År 2023 uppskattas stiftelsens utgifter uppgå till ungefär 8,8 miljoner euro. Det är meningen att resten av

utgifterna ska täckas med statsandelar, intäkterna från HAM:s egen verksamhet samt med ett understöd av engångskaraktär för Helsingforsbiennalen.

I stiftelsen utgifter ingår inte hyreskostnader för de lokaler som HAM använder, eftersom dessa förblir en del av kultur- och fritidssektorns utgifter. Enligt skatteförvaltningens förhandsbeslut i augusti låter staden stiftelsen använda lokalerna huvudsakligen utan vederlag. Därmed sparar man en betydande mervärdeskattekostnad, som stiftelsen skulle vara tvungen att betala för lokalerna. Därmed förblir en hyreskostnad på 1,8 miljoner euro på kultur- och fritidssektorn i samband med HAM:s lokaler, som den betalar till stadsmiljösektorn, men inte kräver av stiftelsen.

Mervärdesskatteeffekterna av omvandlingen till stiftelse

Enligt skatteförvaltningens förhandsbeslut från 4.8.2022 om inkomstbeskattningen anses stiftelsen i beskattningen vara ett allmännyttigt samfund enligt 22 § i inkomstskattelagen.

Ett allmännyttigt samfund som avses i inkomstskattelagen är mervärdesskatteskyldigt endast om inkomst som fås av verksamheten det utövar enligt inkomstskattelagen anses vara samfundets skattepliktiga näringsinkomst. Stiftelsen är därmed mervärdesskatteskyldig för försäljningen av de tjänster och varor som i inkomstbeskattningen anses vara dess näringsinkomst.

Bland annat försäljning av vanliga varor anses vara näringsverksamhet, om den är riktad till en obegränsad kundkrets, är kontinuerlig och sker till gängse priser i en konkurrenssituation på marknaden. Av de verksamheter som övergår till stiftelsen anses HAM:s museibutiks verksamhet vara näringsverksamhet.

Vid beredningen av omvandlingen till stiftelse har man också undersökt stiftelsens möjlighet att frivilligt anmäla sig som mervärdesskatteskyldig för sin musei- och utställningsverksamhet. I förvaltningsdomstolens beslut om museiverksamhet (15.2.2019 T546 och 28.5.1999 T1325) har samfund som frivilligt har ansökt om mervärdesskatteskyldighet, inte fått bli mervärdesskatteskyldiga för sin musei- och utställningsverksamhet, eftersom man inte har ansett att verksamheten har utgjort affärsverksamhet. På grundval av dessa beslut har man inte ansett det vara troligt att HAM:s utställnings- och museiverksamheten skulle ha godkänts som en affärsaffärsverksamhet enligt mervärdesskattelagen.

Stiftelsen får alltså inte dra av mervärdeskatten för sina inköp för musei- och utställningsverksamheten, utan den förblir en utgift för stiftelsen. När stiftelsens verksamhet börjar är stiftelsens möjlighet att dra av

mervärdesskatten för sina inköp begränsad till museibutikens verksamhet. Den uppskattade mervärdesskatteeffekten för inköp av tjänster, ämnen, tillbehör och varor samt hyra för maskiner som omvandlingen till stiftelse ger upphov till är år 2023 ungefär 800 000 euro.

Staden har även sökt förhandsbeslut från skatteförvaltningen om mervärdessbeskattningen i en verksamhetsmodell där staden skulle överlåta verksamhetslokalerna till stiftelsens användning utan vederlag. Enligt skatteförvaltningens förhandsbesked 16.8.2022 leder det att lokalerna upplåts och tas emot utan vederlag, i motsats till uthyrning, inte till mervärdesskattskostnader för staden eller för stiftelsen och inte heller för parterna som äger verksamhetslokalerna, utan de parter som äger dem har fortfarande rätt att dra av mervärdesskatten och för stadens del rätten till kommunåterbäring av mervärdesskatten. Staden stöder stiftelsen genom att upplåta lokalerna vederlagsfritt i stället för ett hyresbidrag i form av pengar. Förhandsbeslutet gäller inte för HAM:s museibutiks lokaler, där mervärdesskatteskyldig verksamhet bedrivs.

Eftersom staden överlåter lokalerna till stiftelsens utan vederlag förblir 1,8 miljoner euro i hyreskostnader för HAM:s lokaler på kultur- och fritidssektorn. Kultur- och fritidssektorn utför administrativa uppgifter som har att göra med underhållet av verksamhetslokalerna som upplåts till stiftelsen och betalar internt hyra till statsmiljösektorn, men kräver inte denna från stiftelsen.

Skattemyndighetens förhandsbeslut finns i sin helhet som tillhörande material för ärendet.

Kapitalisering i samband med omvandlingen till stiftelse

I samband med överföringen av verksamheten och personalen föreslås det att stiftelsen ska kapitaliseras med två miljoner euro. Med kapitaliseringen säkerställs stiftelsen betalningsförmåga, soliditet och kreditvärdighet. Samtidigt stärks stiftelsens ekonomiska självständighet och det blir möjligt att starta dess tillväxtstrategi.

Syftet med omvandlingen till stiftelse är också att göra museets verksamhets mer verkningsfull och höja dess nivå i den internationella omvärlden. En förutsättning för att konstmuseet nya verksamhet ska lyckas är att stärka personalens kompetens samt att utveckla nya partnerskap och möjligheter till affärsverksamhet. För dessa ändamål kommer stiftelsen att genomföra viktiga rekryteringar.

Stadsstyrelsen kommer att fatta beslut om kapitaliseringen när fullmäktige har godkänt budgeten för 2023.

Statsandelar som stiftelsen får

16.11.2022

Undervisnings- och kulturministeriet har garanterat att omvandlingen till stiftelse inte påverkar den statsandel som ministeriet beviljar och inte heller statusen som regionalt ansvarsmuseum och bidraget för detta.

För att stiftelsen ska godkännas som berättigad till statsandel förutsätter 5 § 6 mom. i museilagen att dess konstsamling bibehålls som en museisamling även om museet upphör med sin verksamhet. Detta har säkerställts i kultur- och fritidssektorns verksamhetsstadga. Man har dessutom gjort upp ett avtal om deponeringen av stadens konstsamling i en stiftelse enligt motiveringarna i 5 § 5 mom. i museilagen.

Undervisnings- och kulturministeriet kommer i fortsättningen att betala statsandelen och bidraget för den regionala ansvarsmuseiverksamheten direkt till stiftelsen. I stiftelsens finansieringskalkyler har statsandelen uppskattats till 1,1 miljoner euro, vilket är samma nivå som 2022. Man antar att den kommer att förbli oförändrad under de närmaste åren.

Stiftelsens målsättning för egen finansiering

Stiftelse som organisationsform möjliggör utvecklandet av en mångsidig egenfinansieringsgrundval. Målsättningen är att stabilisera egenfinansieringen till ungefär 20 procents nivå. Det är ca sex procentenheter högre än den nuvarande nivån.

Egenfinansieringen uppskattas under åren 2023–2025 växa från 1,5 miljoner euro till ungefär 1,8 miljoner euro. Egenfinansieringen utökas huvudsakligen med hjälp av internationella utställningar som intresserar en stor publik, vilka på grund av den fleråriga ekonomiplaneringen är lättare att verkställa i stiftelseform. Med hjälp av dem strävar man efter att öka mängden betalande kunder.

Stiftelsens egen marknadsföringskommunikation har möjlighet att snabbt reagerar på ändringar i besöksmängderna och att stöda varumärket HAM och dess synlighet. Med hjälp av den egna marknadsföringskommunikationen kan även medie- och företagssamarbetet utvecklas effektivare än för tillfället. Dessutom kan utbudet av olika kommersiella tjänster utökas, tjänsterna kan produktifieras och marknadsföringen av dem kan effektiveras. Som stiftelse kan HAM sluta partnerskap med och erbjuda experttjänster för stiftelser som äger samlingar som passar bäst till dess profil.

Det tar uppskattningsvis tre till fem år för stiftelsemodellens fördelar att realiseras och för egenfinansieringen att stabiliseras. När inkomstnivån har stabiliserats, granskas nivån på det institutionella bidraget som staden beviljar på nytt. Därvid beaktas även den konstsamling som staden

16.11.2022

Ärende/11

äger och dess höjda kostnader. Det institutionella bidragets nivå utvärderas årligen som en del av budgetberedningen.

Stiftelsens ekonomiska kalkyler för de kommande åren

Stiftelsens ekonomi för åren 2023–2025 har granskats noggrannare i resultat-, balans- och kassaflödeskalkylerna i bilaga 7. Vid granskningen har man utgått ifrån att stiftelsen uppfyller kriterierna för en allmännyttig verksamhet och inte strävar efter vinst. I kalkylerna utgår man från att stiftelsen beviljas institutionella bidrag, kapitalisering och statandelar på den nivå som beskrivits ovan.

Förutom det institutionella bidrag som beviljas årligen orsakar omvandlingen till stiftelse utgifter av engångskaraktär under åren 2022 och 2023.

För år 2022 är utgifterna av engångskaraktärer 200 000 euro, varav den största posten är startkapitalet på 100 000 euro, som har getts till stiftelsen redan när den bildades.

För år 2023 är utgifterna av engångskaraktär ungefär tre miljoner euro. De består av kapitaliseringen på två miljoner euro i samband med omvandlingen till stiftelse, ett tilläggsanslag på 500 000 euro för arrangemanget av Helsingforsbiennalen samt ett så kallat kompensationsbidrag på uppskattningsvis 450 000 euro. Med detta avses skillnaden mellan den egendom och de skulder som överförs till stiftelsen. I samband med överlåtandet av verksamheten betalar staden mellanskillnaden till stiftelsen, så att den överförda egendomens värde motsvarar de överförda skuldernas värde och ingen resultatpåverkan, det vill säga överlåtelsevinst eller -förlust, uppstår för vare sig staden eller stiftelsen då egendomen överförs. Kostnaderna för biennalen ingår i fortsättningen i det institutionella bidrag som stiftelsen erhåller och behöver på grund av den mångåriga ekonomiplaneringen inte beaktas separat under biennalåren.

År 2023 uppskattas stiftelsens resultat efter avskrivningar att uppvisa en vinst på ungefär 170 000 000 euro, med vilken tillgångar ackumuleras för utveckling av verksamheten och riskhantering under kommande år. Under de följande åren uppskattar man att stiftelsens resultat kommer att stiga måttligt men jämnt.

Stadens konstsamling deponeras i en stiftelse

Även efter omvandlingen till stiftelse förblir HAM:s konstsamling i stadens ägo och deponeras i stiftelsen med ett separat avtal. Samlingen med ungefär 10 000 verk innehåller huvudsakligen finländsk konst från mitten av 1800-talet till nutid. Till den hör också den offentliga konsten

på stadens tomter och i stadens fastigheter. I samlingen ingår dessutom sådana konstverk, arkivmaterial och föremål som ägs av staten eller tredje part och eventuellt har deponerats i den. Stadens konstsamling utökas aktivt genom att köpa nya verk och ta emot donationer.

Stiftelsen förvarar stadens konstsamling på ett säkert sätt, underhåller och utökar den, använder den, ställer ut den och placerar ut den på olika håll. Stiftelsens syfte är att skapa en högklassig konstsamling för staden, göra den tillgänglig för allmänheten och att fungera som expert för bildkonst vid stadens procentprincip- och konstdonationsprojekt. En del av samlingen är offentlig konst, som placeras upp upprätthålls i samarbete med stadsmiljösektorn.

Staden anvisar årligen separata anslag för utökande av konstsamlingarna och den offentliga konsten. Anslagen som anvisas för utökande av konstsamlingarna blir investeringsanslag för kultur- och fritidssektorn. Stiftelsen ansvarar för att utöka stadens konstsamling genom att ge staden förslag på konstverk som ska anskaffas till samlingarna eller tas emot som donationer eller på grundval av testamenten. Inom kultur- och fritidssektorn görs i fortsättningen några tiotals anskaffnings- eller andra tjänsteinnehavarbeslut angående anskaffning eller mottagande av konstverk. Dessutom ger stiftelsen i egenskap av expert staden förslag om konstanskaffningar enligt procentprincipen som ska tillfogas samlingen. Även angående dessa fattas de tjänsteinnehavarbeslut som krävs.

När staden växer, växer även konstsamlingen och samlingen av offentlig konst som staden äger och dess kostnader. Med anslagen för offentlig konst repareras dessutom offentliga konstverk. Detta tas i beaktande i finansieringen för underhållet av samlingen. Staden fattar beslut om reparationsprojekt som ska genomföras med anslagen för offentlig konst på förslag av stiftelsen. Mindre årliga investeringar för reparationer, utrustning mm. kan stiftelsen enligt beräkningarna huvudsakligen finansiera med sina egna intäkter.

Ansvaret för reparationer och underhåll av den offentliga konsten delas enligt etablerad praxis mellan stiftelsen och stadsmiljösektorn. Stadsmiljösektorn ansvarar för verkens socklar, ställningar, teknisk utrustning och vanliga rengöringsåtgärder. Stiftelsen ansvarar för att konservera konstverken.

För deponeringen av konstsamlingen i stiftelsen har avtalet i bilaga 5 gjorts upp. Enligt avtalet får stiftelsen fullständig kontroll över samlingen samt rätt att sköta, förvara, använda och utöka samlingen i enlighet med avtalets villkor. Det är inte fråga om ett tjänsteavtal och staden betalar inget vederlag till stiftelsen för att sköta uppgifterna. I avtalets bi-

laga kommer även användningen av anslagen, beslutsfattandet som gäller utökandet av samlingen och principerna för att fungera som expert att definieras. Dessutom skrivs arbets- och ansvarsfördelningen samt tillvägagångssätten för underhåll och reparation av den offentliga konsten in i avtalet.

Stiftelsens ägarstrategi och koncernstyrning

Liksom för stadens övriga dottersammanslutningar har man gjort upp en ägarstrategi för stiftelsen. I enlighet med det gällande koncerndirektivet fattar stadsstyrelsen beslut om ägarstrategin. Utkastet till ägarstrategi finns i bilaga 6.

Enligt utkastet hör Stiftelsen HAM Helsingfors konstmuseum till dem av stadens dottersamfund som inte fungerar på marknadsvillkor och dess uppgift är att upprätthålla och utveckla ett modernt, internationellt uppskattat konstmuseum och konstmuseiverksamhet samt att förverkliga bildkonstprojekt såsom Helsingforsbiennalen, vilka ska stärka Helsingfors attraktivitet som en internationell bildkonststad. Stiftelsen förvarar stadens konstsamling på ett säkert sätt, underhåller och utökar den, använder den, ställer ut den och placerar ut den på olika håll.

Enligt utkastet till ägarstrategi är stiftelsens syfte inte att generera vinst. I stadens koncernstyrning hör stiftelsen till den biträdande borgmästaren för kultur- och fritidssektorn.

Om målen konstateras det bland annat i utkastet att stiftelsen ökar stadens högklassiga konstsamling, gör den tillgänglig för allmänheten och fungerar som expert för bildkonst vid stadens procentprincip- och konstdonationsprojekt. Stiftelsen producerar ett mångsidigt och högklassigt inhemskt och internationellt utställningsprogram för en så bred och diversifierad publik som möjligt. Stiftelsen utökar långsiktigt den relativa egenfinansieringsandelen från nivån före omvandlingen till stiftelse.

Stadsstyrelsens koncernsektion utnämner stiftelsens styrelse. När det gäller styrelsens samlade kompetens definieras förutom de allmänna bransch-, ekonomi- och andra kompetenser som avses i kommunallagen och koncerndirektivet, även internationell verksamhet och uppbyggnad av nätverk, kunskaper om kultursektorn och konstmuseiverksamheten, marknadsföring och kommunikation, försäljnings- och serviceverksamhet samt medelanskaffning och -förvaltning som centrala kompetensområden i utkastet till ägarstrategi. Stiftelsens styrelse tillhör arvodesgrupp C.

Statsstödsutvärdering i stiftelsens verksamhetskede

Enligt artikel 107 (1) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) är det stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

Reglerna om statsstöds tillämpas dock endast om mottagaren är ett företag. Vid utvärderingen av statsstödet måste det därför utredas huruvida Stiftelsen HAM Helsingfors konstmuseum enligt statsstödsreglerna är ett företag, det vill säga om det utövar kommersiell verksamhet.

Med företag avses en enhet som utövar kommersiell verksamhet oberoende av dess rättsform eller finansieringssätt. Kommersiell verksamhet är all slags verksamhet där varor eller tjänster tillhandahålls på marknaden (kommissionens meddelande om begreppet statligt stöd 2016/C 262/01, nedan kallat begreppsmeddelandet, punkterna 6–12).

Vid statsstödsgranskningen i det första skedet av HAM:s omvandling till stiftelse har det bedömts att konstmuseistiftelsens verksamhet under övergångsperioden inte är av ekonomisk karaktär, och finansieringen i stiftelsens grundningsskede ansågs därför inte omfatta sådant statligt stöd som beskrivs i EUT artikel 107 (1). Den kommersiella karaktären i stiftelsens verksamhet bör dock utvärderas på nytt när övergångsperioden är slut och stiftelsens egentliga verksamhet inleds. Statsstödsutvärderingen har gjorts av stadskansliets rättstjänster.

EU-kommissionen har konstaterat att många olika slags verksamheter hör till skyddande och bevarande av kultur och kulturarv, exempelvis museer, arkiv, bibliotek, kulturcenter, teatrar, historiska platser och byggnader samt handarbetstradition. På grund av sin speciella natur kan vissa verksamheter i samband med kultur-, kulturarvs- och naturskydd anses vara icke-kommersiella. I detta fall är offentlig finansiering av dessa verksamheter inte heller statsstöd (begreppsmeddelandet, punkterna 33–34).

I sitt begreppsmeddelande anser kommissionen att offentlig finansiering är av icke-ekonomisk natur om den riktar sig till sådan verksamhet som skyddar och bevarar kultur och kulturarv och kostnadsfritt är tillgänglig för allmänheten. Även om besökarna måste betala ett bidrag som endast täcker en bråkdel av de verkliga kostnaderna blir verksamheten inte kommersiell, eftersom avgiften inte kan anses vara en verklig ersättning för den erbjudna tjänsten (begreppsmeddelandet, punkt 34).

Dessutom utesluter många verksamheter som strävar efter att skydda kultur och kulturarv på grund av sin natur förekomsten av en verklig marknad. Sådan verksamhet kan exempelvis vara att upprätthålla ett offentligt arkiv där dokumentens enda existerande exemplar förvaras. Enligt kommissionens uppfattning är även en sådan verksamhet icke-kommersiell (begreppsmeddelandet, punkt 36).

Enligt utkastet till ägarstrategi hör Stiftelsen HAM Helsingfors konstmuseum till dem av stadens dottersamfund som inte fungerar på marknadsvillkor och dess uppgift är att upprätthålla och utveckla ett modernt, internationellt uppskattat konstmuseum och konstmuseiverksamhet samt att förverkliga bildkonstprojekt så som Helsingforsbiennalen, vilka ska stärka Helsingfors attraktivitet som en internationell bildkonststad. Stiftelsens syfte är inte att generera vinst och man har uppskattat att ungefär 85 procent av dess inkomster består av offentliga stöd. Således kan man argumentera att stiftelsens huvudsakliga verksamhet inte är kommersiell verksamhet.

Stiftelsen driver emellertid också museibutiken i Tennispalatset, vars verksamhet man åtminstone principiellt kan anse vara kommersiell. Enligt statsstödsreglerna måste den som beviljat stödet, i det fall att mottagaren av stödet utövar både kommersiell och annan än kommersiell verksamhet, i allmänhet säkerställa att offentlig finansiering för annan än kommersiell verksamhet inte används i kors för att stöda en kommersiell verksamhet.

Om det dock är fråga om blandanvändning av infrastrukturen på så sätt att infrastruktur eller någon annan resurs används nästan uteslutande för annat än den kommersiella verksamheten, har kommissionen ansett att dess finansiering i sin helhet kan lämnas utanför tillämpningsområdet för statsstödsreglerna. I detta fall förutsätts det att den kommersiella användningen av infrastrukturen endast är en sidoverksamhet, det vill säga en verksamhet som är direkt relaterad till infrastrukturens funktion och därför är nödvändig, eller som är nära relaterad till dess huvudsakliga icke-kommersiella användning. Detta bör anses vara fallet när sådan kommersiell verksamhet förbrukar samma produktionsresurser som den huvudsakliga icke-ekonomiska verksamheten, det vill säga material, utrustning, arbetskraft eller fast egendom. Kommersiella sidoverksamheter måste till sin omfattning förbli begränsade i förhållande till infrastrukturens kapacitet (begreppsmeddelande, punkt 207).

Museibutiken är nära relaterad till stiftelsens icke kommersiella museiverksamhet. Museibutiken uppfattas nu för tiden rentav som en del av kulturupplevelsen, eftersom en bra museibutik kompletterar museibesöket till en helhetsupplevelse. Butiken i Tennispalatset befinner sig i

samma lokaler som de egentliga museilokalerna och museets personal arbetar i butiken. Därmed använder museistiftelsens museibutik samma resurser som det egentliga museet, men i begränsad utsträckning. Butikens intäkter uppskattas utgöra endast 1,5 procent av stiftelsens totala intäkter. Museibutiken har dessutom en allra högst marginell inverkan på handeln mellan medlemsstaterna.

Därmed anses stödet till Stiftelsen HAM Helsingfors konstmuseum inte utgöra förbjudet statsstöd enligt EUT artikel 107(1).

Stiftelsens upphandlingsrättsliga ställning

Även stiftelsens upphandlingsrättsliga ställning och ställning som intresseenhet har granskats av stadskansliets rättstjänster.

Enligt lagen om offentliga upphandlingar är stiftelsen en upphandlingsenhet, det vill säga den omfattas av upphandlingslagens tillämpningsområde. Staden utnämner medlemmarna i stiftelsens styrelse och övervakar styrelsens verksamhet. Staden finansierar stiftelsens verksamhet genom årligt beviljade bidrag. Dessutom uppfyller stiftelsens verksamhets natur kravet i upphandlingslagen på att den uttryckligen har grundats för att tillgodose sådana behov i det allmännas intresse som inte har industriell eller kommersiell karaktär.

Dessutom är stiftelsen stadens intresseenhet. Förutom att staden använder bestämmanderätt i stiftelsen, är stiftelsen syfte att som en del av stadskoncernen ta hand om stadens konstmuseumstjänster och konstsamling. Stiftelsens verksamhet riktar sig därför till Helsingfors stad. Stiftelsen har inget privat kapital. I stiftelsens regler har man gjort den inskrivning som krävs om intresseenhetsställningen.

Ändringar i förvaltningsstadgan i samband med omvandlingen till stiftelse

Omvandlingen till stiftelsen kräver ändringar i stadens förvaltningsstadga från och med 1.1.2023. Ändringarna bereds som ett separat förslag som ska beslutas av fullmäktige.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Maria Nyfors, stadssekreterare, telefon: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi
Atte Malmström, koncernstyrningschef, telefon: 310 25472
atte.malmstrom(a)hel.fi
Riina Kopola, specialplanerare, telefon: 310 28256
riina.kopola(a)hel.fi

Bilagor

16.11.2022

Ärende/11

- 1 Luovutussopimus
- 2 Siirtomuiستio henkilöstön siirtymisestä
- 3 Siirtoneuvottelujen pöytäkirja
- 4 Kaupungin henkilöstötoimikunnan pöytäkirja
- 5 Sopimus kaupungin taidekokoelman tallettamisesta
- 6 HAM Helsingin taidemuseosäätiön omistajastrategialuonnos
- 7 HAM Helsingin taidemuseosäätiön tulos-, tase- ja kassavirtalaskelma
- 8 HAM Helsingin taidemuseosäätiön toimintasuunnitelma 2023-2025

Bilagematerial

- 1 Tuloverotuksen ennakkoratkaisu
- 2 Lahjaverotuksen ennakkoratkaisu
- 3 Arvonlisäverotuksen ennakkoratkaisu

Sökande av ändring

Kommunalbesvär, fullmäktige

Utdrag

Utdrag
Stiftelsen HAM Helsingfors
konstmuseum sr

För kännedom

Kultur- och fritidsnämnden

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 07.11.2022 § 753

HEL 2021-012568 T 00 00 00

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto hyväksyy kaupungin taidemuseon toiminnan ja henkilöstön siirtämisen HAM Helsingin taidemuseosäätiöön 1.1.2023 alkaen.

Käsittely

07.11.2022 Ehdotuksen mukaan

Esteelliset: Laura Aalto ja Jenni Rope
Esteellisyyden syy: yhteisöjääviys (hallintolain 28.1 § kohta 5)

31.10.2022 Pöydälle

16.11.2022

Ärende/11

13.12.2021 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi
Atte Malmström, konserniohjauksen päällikkö, puhelin: 310 25472
atte.malmstrom(a)hel.fi
Riina Kopola, erityissuunnittelija, puhelin: 310 28256
riina.kopola(a)hel.fi

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 21.06.2022 § 114

HEL 2021-012568 T 00 00 00

Esitys

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta esitti kaupunginhallitukselle, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi

- kaupungin taidemuseon toiminnan ja henkilöstön siirtämisen HAM Helsingin taidemuseosäätiöön 1.1.2023 alkaen
- HAM Helsingin taidemuseosäätiön pääomittamisen kahdella miljoonalla eurolla edellyttäen, että vuoden 2023 talousarviossa myönnetään tarkoitukseen riittävä määräraha
- säätiöimisen edellyttämät muutokset hallintosääntöön 1.1.2023 alkaen.

Lisäksi lautakunta katsoo, että säätiöittäminen on mahdollista vain, jos säätiöittämiseen tarvittava lisärahoitus osoitetaan kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nykyisen talousarvion ulkopuolelta.

Käsittely

21.06.2022 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Esteelliset: Laura Aalto

Esteellisyyden syy: yhteisöjäviys (hallintolain 28.1 § kohta 5)

Asian aikana kuultavina olivat taidemuseon johtaja Maija Tanninen-Mattila, kokoelmapäällikkö Elina Leskelä, talous- ja suunnittelupäällikkö Mika Malmberg ja projektipäällikkö/säätiön asiamies Teijamari Jyrkkiö. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Vastaehdotus:

Paavo Arhinmäki: Lisätään päätösehdotuksen loppuun:

16.11.2022

Ärende/11

”Lisäksi lautakunta katsoo, että säätiöittäminen on mahdollista vain, jos säätiöittämiseen tarvittava lisärahoitus osoitetaan kulttuurin ja vapaa-aajan toimialan nykyisen talousarvion ulkopuolelta.”

Kannattaja: Nina Suomalainen

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi Paavo Arhinmäen vastaehdotuksen yksimielisesti.

Esittelijä

vs. kulttuurijohtaja
Reetta Heiskanen

Lisätiedot

Reetta Heiskanen, vs. kulttuurijohtaja, puhelin: 310 32216
reetta.heiskanen(a)hel.fi

Maija Tanninen-Mattila, taidemuseon johtaja, puhelin: 310 87008
maija.tanninen(a)hel.fi

Elina Leskelä, kokoelmapäällikkö, puhelin: 310 87043
elina.leskela(a)hel.fi

Kaupunginhallituksen konsernijaosto 21.03.2022 § 33

HEL 2021-012568 T 00 00 00

Päätös

Kaupunginhallituksen konsernijaosto nimesi vs. toimialajohtaja Laura Aallon HAM Helsingin taidemuseosäätiön hallituksen varapuheenjohtajaksi vuoden 2022 lopussa päättyväksi toimikaudeksi.

14.02.2022 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Keskushallinto Kaupunginkanslia Kansliapäällikkö 02.03.2022 § 59

HEL 2021-012568 T 00 00 00

Päätös

Kansliapäällikkö asettaa HAM Helsingin taidemuseon säätiöimisen ohjausryhmän seuraavasti:

16.11.2022

Ärende/11

Reetta Heiskanen
vs. kulttuurijohtaja, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
ohjausryhmän puheenjohtaja

Matti Heiskanen
johtava asiantuntija, kaupunginkanslian henkilöstöosasto

Kai Huotari
HAM-säätiön hallituksen puheenjohtaja

Teijamari Jyrkkiö
HAM-säätiön asiamies

Kirsti Laine-Hendolin
hallintojohtaja, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Sami Lindström
johtava kaupunginasiainasiamies, kaupunginkanslian hallinto-osasto

Atte Malmström
konserniohjauksen päällikkö, kaupunginkanslian talous- ja suunnittelu-
osasto

Jani Nevalainen
talousarviopäällikkö, kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto

Maria Nyfors
kaupunginsihteerin, kaupunginkanslian hallinto-osasto

Elina Leskelä
kokoelmapäällikkö, HAM, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
ohjausryhmän sihteerin

Ohjausryhmän tehtävänä on ohjata säätiöimishanketta kaupungin näkökulmasta. Ohjausryhmä seuraa säätiöimisen valmistelua ja varmistaa, että kaikki tarvittavat aineistot valmistellaan tavoiteaikataulussa kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan, kaupunginhallituksen konsernijaoston sekä kaupunginvaltuuston päätöksentekoa varten, jotta taidemu- seon toiminta ja henkilöstö vastuine ja velvollisuuksineen voidaan siirtää säätiölle vuoden 2023 alusta.

Ohjausryhmän toimikausi päättyy vuoden 2022 loppuun.

Päätöksen perustelut

16.11.2022

HAM Helsingin taidemuseon säätiöimistä on valmisteltu vuodesta 2018 alkaen. Kaupunginhallitus hyväksyi HAM Helsingin taidemuseosäätiön perustamisen 13.12.2021 § 942 ja konsernijaosto nimesi säätiön valmisteluvaiheen hallituksen 14.2.2022 § 14. Kaupunginhallituksen päätöksen perusteluissa todetaan, että säätiöimisen valmisteluvaiheelle voidaan asettaa myös ohjausryhmä.

Ohjausryhmä seuraa säätiöimisen valmistelua ja varmistaa sen etene-
misen tavoiteaikataulussa. Vuoden 2022 aikana valmistellaan mm.
kaupungin ja säätiön välinen palvelusopimus, säätiön tarkempi organi-
saatiomalli, henkilöstösiirrot ja tukipalvelujen järjestäminen sekä mah-
dollisen osakeyhtiön perustaminen osalle taidemuseon toimintaa. Sää-
tiölle on valittu asiamies, joka on aloittanut tehtävässään 1.2.2022. Sel-
vitysten tekemisessä on tarkoitus hyödyntää myös ulkopuolisia asian-
tuntijoita ja konsultteja.

Asia etenee kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan henkilöstötoimikuntaan
ja siitä edelleen kulttuuri- ja vapaa-aikalautakuntaan, kaupunginhalli-
tukseen ja lopulta kaupunginvaltuuston päätettäväksi. Tavoitteena on,
että valtuusto päättää taidemuseon toiminnan ja henkilöstön siirtämise-
stä säätiöön keväällä 2022. Tämä sisältää päätökset mm. palvelusopi-
muksesta, henkilöstö- ja omaisuussirroista ja tukipalveluista sekä näi-
den mahdollisista vaikutuksista kulttuurin ja vapaa-ajan toimialaan,
säätiön talousmallista ja kaupungin avustusohjelmasta sekä säätiön ja
mahdollisen osakeyhtiön suhteesta. Taidemuseon on tarkoitus alkaa
toimia säätiömuotoisena vuoden 2023 alusta.

Säätiön toimintaa ohjaavat kaupunkistrategian tavoitteet, konserniohje,
säätiölle myöhemmin hyväksyttävä omistajastrategia, kaupungin hyvä
hallinto- ja johtamistapa sekä säätiön hallituksen jäsenten nimeäminen.
Konsernijaosto nimeää säätiön ensimmäisen varsinaisen toiminta-ajan
hallituksen vuoden 2022 lopussa niin että se aloittaa toimintansa vuo-
den 2023 alusta. Myös ohjausryhmän toimikausi päättyy vuoden 2022
loppuun.

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi